

UCHWAŁA

Dnia 21 marca 2018 r.

Sąd Najwyższy - Sąd Dyscyplinarny w składzie:

SSN Eugeniusz Wildowicz (przewodniczący)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (sprawozdawca)

SSN Karol Weitz

Protokolant Katarzyna Wojnicka

przy udziale Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Okręgowego w [...]

w sprawie **G.G.**

sędziego Sądu Rejonowego w [...]

po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 21 marca 2018 r.,

zażaleń, wniesionych przez sędziego i jego obrońcę

na uchwałę Sądu Apelacyjnego - Sądu Dyscyplinarnego w [...]

z dnia 11 grudnia 2017 r., sygn. akt ASDo ../17,

w przedmiocie zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych

1. zaskarżoną uchwałę utrzymuje w mocy;

**2. kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb
Państwa**

UZASADNIENIE

Prawomocną uchwałą z dnia 22 maja 2017 r. Sąd Apelacyjny - Sąd Dyscyplinarny w [...] zezwolił na pociągnięcie sędziego G.G. do odpowiedzialności karnej za to, że w dniu 12 listopada 2007 r. w związku z pełnieniem funkcji publicznej sędziego i z tego tytułu będąc zobowiązanym, na podstawie art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 – 1990 oraz treści tych dokumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2017 r., poz. 2186; dalej: ustawa lustracyjna), do złożenia

oświadczenia lustracyjnego, złożył niezgodne z prawdą oświadczenie lustracyjne, w którym podał, że nie był współpracownikiem organów bezpieczeństwa państwa.

Postanowieniem z dnia 24 lipca 2017 r. Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego wszczął w stosunku do sędziego postępowanie dyscyplinarne, przedstawiając zarzut złożenia niezgodnego z prawdą oświadczenia lustracyjnego, czym w sposób rażący i oczywisty naruszył przepisy powyższej ustawy, dopuszczając się jednocześnie naruszenia godności urzędu, to jest przewinienia dyscyplinarnego z art. 107 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jedn. Dz. U. z 2018 r., poz. 23 ze zm; dalej: u.s.p.). W toku postępowania dyscyplinarnego złożył wniosek o zawieszenie obwinionego sędziego w czynnościach służbowych i obniżenie wynagrodzenia o 25%.

Uchwałą z dnia 11 grudnia 2017 r. Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny w [...] uwzględnił wniosek Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego i na podstawie art. 129 § 1 u.s.p. zawiesił obwinionego w czynnościach służbowych, oraz na podstawie art. 129 § 3 u.s.p. obniżył mu wynagrodzenie o 25% na czas trwania zawieszenia.

Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny uznał, że zachodzi wysokie prawdopodobieństwo popełnienia zarzucanego sędziemu czynu i wskazał, że czyn polegający na złożeniu niezgodnego z prawdą oświadczenia lustracyjnego, podobny do obowiązku zeznania prawdy, analogiczny do przestępstwa krzywoprzysięstwa, charakteryzuje się znacznym stopniem społecznej szkodliwości. Sąd ten nie podzielił zgłaszanych w toku postępowania zarzutów odnośnie do braku możliwości zastosowania art. 129 § 1 u.s.p. w sytuacji, w której sankcji zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych nie zastosowano w uchwale zezwalającej na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej. W ocenie tego Sądu, przepis art. 129 § 1 u.s.p. stanowi w obecnie toczącym się postępowaniu dyscyplinarnym samoistną podstawę takiego rozstrzygnięcia, niezależną od treści uchwały zezwalającej na wszczęcie postępowania lustracyjnego. Orzekając o zakresie obniżenia wynagrodzenia Sąd wziął pod uwagę sytuację rodzinną i majątkową obwinionego.

Uchwałą z dnia 11 grudnia 2017 r. zaskarżyli zażaleniami obwiniony sędzia oraz jego obrońca. Obwiniony zarzucił naruszenie art. 129 § 1, 2 i 3 u.s.p. i wniósł o uchylenie uchwały w całości, ewentualnie o jej zmianę przez nieuwzględnienie wniosku o zawieszenie go w czynnościach służbowych i obniżenie wynagrodzenia. Obrońca obwinionego zarzucił obrazę art. 129 § 1 u.s.p. przez jego niewłaściwe zastosowanie oraz art. 129 § 2 u.s.p. przez jego błędną wykładnię. W konkluzji wniósł o zmianę uchwały przez nieuwzględnienie wniosku Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego, względnie przez pozostawienie tego wniosku bez rozpoznania.

W zażaleniach skarżący podnieśli, że czyn polegający na złożeniu niezgodnego z prawdą oświadczenia lustracyjnego jest podobny do przestępstwa krzywoprzysięstwa. Czyn taki może być popełniony jedynie umyślnie i jest ścigany z oskarżenia publicznego, co wynika z przepisów ustawy lustracyjnej. Z ustawy tej wynika także, że postępowanie lustracyjne toczy się przed sądem karnym, na podstawie przepisów kodeksu postępowania karnego, a odpowiedzialność za ten czyn mieści się w pojęciu odpowiedzialności karnej *sensu largo*, co zostało stwierdzone w orzeczeniach Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, Trybunału Konstytucyjnego i Sądu Najwyższego. Uchwała zezwalająca na pociągnięcie do odpowiedzialności za taki czyn powinna, zdaniem skarżących, zawierać obligatoryjne zawieszenie sędziego w czynnościach służbowych i stosowne obniżenie wynagrodzenia, bowiem wynika to z art. 129 § 2 u.s.p. Nie może natomiast być podjęta później, przy okazji postępowania dyscyplinarnego, bowiem godziłoby to w stabilność niezawisłości sędziego i jego pozycji.

Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny zważył, co następuje.

W zażaleniach obwinionego i jego obrońcy podniesione zostały tożsame zarzuty, zasadne zatem jest łączne ich rozważenie. Jak wskazano wyżej, istota zarzutów sprowadza się do kwestionowania dopuszczalności wydania uchwały w przedmiocie zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych i obniżenia wynagrodzenia w sytuacji, w której w uprzedniej uchwale uchylającej immunitet sędziowski takiej sankcji nie zastosowano, pomimo ustawowego obowiązku.

W związku z tym zarzutem należy zwrócić uwagę na następujące kwestie. Ustawa - Prawo o ustroju sądów powszechnych określa przypadki, w jakich może nastąpić zawieszenie sędziego w czynnościach służbowych i będące konsekwencją takiego orzeczenia obniżenie wynagrodzenia, oraz przypadek, w jakim wydanie takiego orzeczenia jest obowiązkiem sądu. Zgodnie z art. 129 § 1 u.s.p., zawieszenie w czynnościach i obniżenie wynagrodzenia może nastąpić w trzech wypadkach, którymi są wszczęcie postępowania dyscyplinarnego, wszczęcie postępowania o ubezwłasnowolnienie oraz podjęcie w postępowaniu immunitetowym uchwały zezwalającej na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej. Obligatoryjne zaś podjęcie uchwały w tym przedmiocie następuje wtedy, gdy sąd dyscyplinarny wydaje uchwałę zezwalającą na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego. W takiej sytuacji z urzędu zawiesza sędziego w czynnościach służbowych (art. 129 § 2 u.s.p.).

Skarżący, jak wskazano wyżej, zarzucali, że czyn polegający na tzw. „kłamstwie lustracyjnym” jest podobny do przestępstwa, może być popełniony tylko świadomie i jest ścigany z oskarżenia publicznego, a postępowanie lustracyjne jest

zaliczane do postępowania karnego, zachodzi zatem analogia do przestępstwa. Odpowiedzialność z ustawy lustracyjnej jest odpowiedzialnością karną *sensu largo*. Z tych względów sąd wydający na podstawie art. 80 § 2c u.s.p. uchwałę uchylającą immunitet miał obowiązek z urzędu zastosować art. 129 § 2 tej ustawy.

Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny w uchwale z dnia 15 stycznia 2014 r., SNO 36/13 orzekł, że podejmowane z urzędu rozstrzygnięcie w przedmiocie zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych i obniżenia wynagrodzenia stanowi immanentny element uchwały zezwalającej na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej i niedopuszczalne jest późniejsze uzupełnienie takiej uchwały. Wyrażony w przytoczonej uchwale pogląd jest oczywiście trafny. Należy jedynie zwrócić ponownie uwagę, że obligatoryjne zawieszenie w czynnościach i obniżenie wynagrodzenia następuje tylko wtedy, gdy zarzucany sędziemu czyn stanowi przestępstwo umyślne, ścigane z oskarżenia publicznego.

Przed wszystkim wymaga zatem rozważenia, czy czyn polegający na tzw. „kłamstwie lustracyjnym” może być traktowany jak przestępstwo, skoro wykazuje podobieństwo do przestępstwa krzywoprzysięstwa. Takiego zarzutu podzielić nie można, bowiem w prawie karnym materialnym nie ma analogii. Przestępstwem jest tylko czyn określony w prawie karnym materialnym, to jest w kodeksie karnym i innych ustawach, zagrożony sankcją w postaci pozbawienia wolności, ograniczenia wolności lub grzywny. W żadnej ustawie złożenie niezgodnego z prawdą oświadczenia lustracyjnego nie zostało określone jako przestępstwo. Już tylko z tego względu podejmowana na podstawie art. 80 § 2c u.s.p. uchwała nie mogła zawierać obligatoryjnego, wydanego z urzędu, rozstrzygnięcia na podstawie art. 129 § 2 tej ustawy. Sam fakt, że odpowiedzialność lustracyjna jest uznawana za odpowiedzialność karną *sensu largo* takiego obowiązku nie stwarza. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego jednolicie przyjmuje się, że konstytucyjne pojęcie "odpowiedzialności karnej" ma szersze znaczenie od tego jakie przyjmuje kodeks karny. Obejmuje zatem również inne formy odpowiedzialności prawnej związanej z wymierzaniem kar wobec jednostki (por. np. wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 8 lipca 2003 r., P 10/02, OTK-A 2003, z. 6, poz. 62, z dnia 26 listopada 2003 r., SK 22/02, OTK-A 2003, z. 9, poz. 97; z dnia 3 listopada 2004 r., K 18/03, OTK-A 2004, z. 10, poz. 103). Podobnie kwestia ta jest ujmowana w orzecznictwie Sądu Najwyższego (uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 września 2006 r., I KZP 20/06, OSNKW 2006, z. 10, poz.89, z dnia 24 sierpnia 2016 r., I KZP 2/16, OSNKW 2016, z. 10, poz.64). Poddanie postępowania lustracyjnego rygorom przewidzianym w kodeksie postępowania karnego uzasadnione jest koniecznością zapewnienia osobie lustrowanej gwarancji procesowych, które w innych rodzajach postępowań nie istnieją, w tym domniemania niewinności, a w przypadku sędziego także konieczności uprzedniego orzeczenia o uchyleniu immunitetu. Nie oznacza to jednak, że każdy czyn podlegający odpowiedzialności karnej w tym szerszym znaczeniu stanowi przestępstwo. W postępowaniu lustracyjnym wykluczone są kompetencje sądu do

rozstrzygania o konsekwencjach prawnych nieprawdziwego oświadczenia lustracyjnego. Sąd ogranicza się wyłącznie do ustalenia pewnego stanu rzeczy.

Zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej, także w tym szerszym znaczeniu, może prowadzić do zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych i obniżenia wynagrodzenia. Fakultatywne rozstrzygnięcie w tym przedmiocie przewiduje art. 129 § 1 u.s.p. W przepisie tym nie używa się określenia „za przestępstwo”, traktuje on jedynie o odpowiedzialności karnej, nie jest zatem wykluczone podjęcie przez sąd rozstrzygnięcia w tym przedmiocie, gdy chodzi o czyn, który przestępstwem nie jest, jednak jego popełnienie podlega odpowiedzialności karnej. Skarżący zarzucali, że skoro w chwili podjęcia uchwały immunitetowej sąd dyscyplinarny nie wydał stosownego rozstrzygnięcia, to oznacza, że nie uznał tego za potrzebne. Uchwała podjęta w postępowaniu dyscyplinarnym stanowi zatem ponowne orzeczenie w tym samym przedmiocie, co z uwagi na powagę rzeczy osądzonej, jest niedopuszczalne. Zarzutu tego podzielić nie można. Z uzasadnienia uchwały zezwalającej na uchylenie immunitetu nie wynika bowiem, by kwestia ta była w ogóle przedmiotem rozważań. Brak takiego rozstrzygnięcia nie stwarza domniemania, że uznano je za zbędne czy pozbawione podstaw. Uchwała będąca przedmiotem zaskarżenia nie rozstrzyga zatem ponownie o tym samym.

Jak wskazano na wstępie, uchwała w przedmiocie zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych i obniżenia wynagrodzenia może być podjęta w razie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego. Może to nastąpić także wówczas, gdy czyn stanowiący przewinienie służbowe jest tożsamy z czynem, za popełnienie którego ustawa przewiduje odpowiedzialność karną. Przedmiot postępowania dyscyplinarnego wykazuje jednak odmiennność, skoro nie każdy czyn podlegający odpowiedzialności karnej, nawet nie każde przestępstwo, stanowi jednocześnie przewinienie służbowe (np. nieumyślne spowodowanie wypadku drogowego). W postępowaniu dyscyplinarnym zatem zachodzi konieczność samodzielnego ustalenia, czy zarzucany czyn może być zakwalifikowany jako przewinienie służbowe w postaci uchybienia godności urzędu. W niniejszej sprawie taka ocena została dokonana, ustalono, że zachodzi wysokie prawdopodobieństwo dopuszczenia się przez obwinionego złożenia nieprawdziwego oświadczenia lustracyjnego i że szkodliwość społeczna takiego czynu jest znaczna. Brak podstaw do uznania, że zaskarżona uchwała stwarza zagrożenie dla niezawisłości sędziego, zwłaszcza wobec faktu, że w sytuacji sędziego nie nastąpiły żadne zmiany w okresie od dnia podjęcia uchwały w przedmiocie uchylenia immunitetu. Okoliczność ta nie ma jednak znaczenia. Przedmiotem oceny w obu postępowaniach było podejrzenie popełnienia tego samego czynu, jednak w postępowaniu immunitetowym nie rozważano znaczenia uchylenia immunitetu z powodu wysokiego prawdopodobieństwa tzw. „kłamstwa lustracyjnego” dla pozycji sędziego, dla autorytetu i godności urzędu sędziego. Ta ocena dokonana została dopiero w niniejszym postępowaniu, a wniesione zażalenia jej nie podważyły.

Z tych względów orzeczono, jak w sentencji.

kc